

Mål C-472/20

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

30 september 2020

Hänskjutande domstol

Fővárosi Törvényszék (allmän domstol i Budapest, Ungern)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

28 augusti 2020

Kärande och klagande:

Lombard Lízing Zrt.

Svarande och motpart:

PN

Saken i målet vid den nationella domstolen

Överklagande av dom meddelad i första instans i en tvist rörande ett låneavtal uttryckt i utländsk valuta.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Rättsliga följder av en ogiltigförklaring som rör avtalets huvudföremål och som grundas på att ett avtalsvillkor som innebär att konsumenten ska stå för valutarisken är oskäligt – Fastställande av dessa rättsliga följder i ett ställningstagande av en högre domstol i en medlemsstat, vilket emellertid inte är bindande för de lägre domstolarna – Nationella bestämmelser som föreskriver särskilda processuella krav rörande ogiltigförklaring av avtal – Reglering av de rättsliga följderna i efterhand genom lagstiftning – Den ändamålsenliga verkan av direktiv 93/13

Rättslig grund: Artikel 267 FEUF

Tolkningsfrågor

- 1) Om det oskäligen avtalsvillkoret rör avtalets huvudföremål (informationen om växelkursen överensstämde inte), vilket får till följd att avtalet inte kan bestå, och parterna inte är eniga, säkerställs då den fulla verkan av direktiv 93/13 genom den omständigheten att det, i avsaknad av en utfyllnadsregel i nationell rätt, är ett ställningstagande av en högre domstol, vilket emellertid inte är bindande för de lägre domstolarna, som ger vägledning för att slå fast att avtalet är giltigt eller har verkan?
- 2) Om fråga 1 besvaras nekande, är det då möjligt att återställa den tidigare situationen när avtalet inte kan bestå på grund av det oskäligen avtalsvillkor som rör dess huvudföremål, och parterna inte är eniga och det ovannämnda ställningstagandet inte heller kan tillämpas?
- 3) Om fråga 2 besvaras jakande, kan då, vid en talan där det yrkas en ogiltigförklaring avseende avtalets huvudföremål, beträffande [den här] typen av avtal, lagen föreskriva ett krav att konsumenten tillsammans med denna talan också ska väcka talan om fastställande av avtalets giltighet eller verkan?

Om fråga 2 besvaras nekande, kan då avtal i efterhand förklaras giltiga och ha verkan genom lagstiftning, för att säkerställa jämvikten mellan parterna, när det inte är möjligt att återställa den tidigare situationen ?.

Anförda unionsbestämmelser

- Artiklarna 1, 6 och 7 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäligen villkor i konsumentavtal (EUT L 95, 1993, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 2, s. 169; rättelse i EUT 2015, L 137, s. 13).
- Domstolens dom av den 30 april 2014, Kásler och Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282).
- Domstolens dom av den 14 mars 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207).
- Domstolens dom av den 3 oktober 2019, Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819).

Anförda nationella bestämmelser

- 1959 års civillag, lag nr IV (a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény), vilken gällde när det omtvistade låneavtalet ingicks: 200, 209, 209/A, 237 och 239/A §§.
- 1996 års lag om finans- och kreditinstitut, lag nr CXII (a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény), vilken gällde när det omtvistade låneavtalet ingicks: 203 §.

- 2014 års lag om reglering av vissa frågor avseende Kúrias beslut om enhetlig tolkning av nationell rätt gällande kreditavtal som ingåtts mellan kreditinstitut och konsumenter, lag nr XXXVIII (a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény) (nedan kallad DH1-lagen): 1, 3 och 4 §§.
- 2014 års lag om tillämpliga regler för avräkning av konton enligt [DH1-lagen] samt om vissa andra bestämmelser, lag nr XL (a [DH1 törvényben] rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (nedan kallad DH 2-lagen): 1 och 37 §§.

I 37 § i DH2-lagen föreskrivs särskilda processuella krav med avseende på ogiltigförklaring av avtal. Enligt denna bestämmelse får käranden bara yrka ogiltigförklaring om han samtidigt yrkar att de rättsliga följderna av ogiltigförklaringen ska tillämpas, det vill säga fastställande av att avtalet är giltigt eller har verkan fram till dess att avgörandet meddelas. I annat fall kan talan inte prövas i sak.

- 1997 års lag om det ungerska domstolsväsendet och dess förvaltning, lag nr LXVI (a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény), vilken gällde när det omtvistade låneavtalet ingicks: 33 §.
- 2011 års lag om det ungerska domstolsväsendet och dess förvaltning, lag nr CLXI (a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény), vilken gäller nu: § 25.
- Az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI. 28) PK vélemény (yttrande 1/2010 av de 28 de juni 2010 av Högsta domstolens tvistemålsavdelning i plenum om de rättsliga följderna av en ogiltigförklaring).

I punkt 5 i det yttrandet anges att när grunden för ogiltigförklaringen kan undanröjas eller senare försvinner, får domstolen fastställa att det ogiltigförklarade avtalet är giltigt, med retroaktiv verkan från och med den tidpunkt då avtalet ingicks. Möjligheten att förklara avtalet giltigt utgör ett alternativ som motsvarar ett återställande av den tidigare situationen. Om båda rättsföljderna är tillämpliga, ankommer det på domstolen att inom ramen för dess utrymme för skönsmässig bedömning, avgöra vilken av dem som ska tillämpas.

- Ställningstagande av den 19 juni 2019 av majoriteten i Kúrias (Högsta domstolen) konsultativa råd, med granskning av rättspraxis rörande ogiltighet av låneavtal uttryckta i utländsk valuta.

Detta ställningstagande, som inte är bindande för de lägre domstolarna, erbjuder dessa två lösningar som båda bygger på ett dogmatiskt synsätt, vid ogiltigförklaring av avtalsvillkor som innebär att konsumenten får stå för valutarisken. Dels får domstolen förklara låneavtalet uttryckt i utländsk

valuta giltigt genom att göra så att det i stället uttrycks i ungerska forint, med den låneränta som gällde för den ungerska forinten vid den tidpunkt då avtalet ingicks, plus växelkursskillnaden. Dels får domstolen förklara avtalet giltigt genom att fastställa ett högsta värde för växelkursen mellan den utländska valutan och den ungerska forinten och låta den ränta som fastställts i avtalet vara oförändrad fram till den tidpunkt då omvandlingen till ungerska forinter sker.

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i målet vid den nationella domstolen

- 1 Svaranden i det nationella målet (nedan kallad svaranden) ville köpa en bil av märket Rover. Hon hade egna medel som uppgick till 362 500 ungerska forinter (HUF),¹ som hon behövde komplettera med ett lån på 1 417 500 HUF. Hon vände sig därför den 3 december 2009 till Lombard Finanszírozási Zrt., som var föregångare till käranden i det nationella målet (nedan kallad käranden) och ansökte om finansiering. I ansökan om finansiering angav svaranden att hon förband sig att betala in sina egna medel den 3 december 2009 och att därefter, mellan den 5 januari 2010 och den 5 maj 2016, göra månatliga avbetalningar på 34 900 HUF, vilka sammanlagt uppgick till 2 689 225 HUF.
- 2 Den 4 december 2009 ingick Lombard Finanszírozási Zrt., i egenskap av långivare, och svaranden, i egenskap av gäldenär, ett individuellt konsumentkreditavtal uttryckt i schweiziska franc med en rörlig ränta. Parterna fastställde villkoren för amorteringen av lånet och de avtalade också att aspekter som inte reglerades i avtalet skulle omfattas av Lombard Finanszírozási Zrt.:s allmänna villkor för marknadsföring av krediter, vilka utgör en oskiljaktig del av avtalet.
- 3 Den 4 december 2009 undertecknade svaranden också en förklaring om information om risker. I den förklaringen informerades gäldenären om den risk som var förknippad med räntan och de förändringar som den kunde förväntas genomgå. Enligt denna information skulle även valutarisken beaktas. De månatliga avbetalningarna anges i utländsk valuta som sedan omvandlas till ungerska forinter, vilket innebär att det uppstår en växelkursskillnad och att de framtida fluktuationerna i växelkursen inte kunde förutses. Den allmänna informationen om fluktuationer i växelkursen fanns i de allmänna villkoren för marknadsföring av krediter, under definitionerna ”Förändring av växelkursen I” och ”Förändring av växelkursen II”.

¹ Enligt Europeiska centralbankens referensväxelkurs motsvarade 1 euro 269,14 ungerska forinter när det omtvistade avtalet ingicks, det vill säga den 4 december 2009, 313,33 ungerska forinter när samma avtal hävdades den 14 september 2015, 325,83 ungerska forinter när domstolen i första instans meddelade sin dom den 11 juli 2019 och 365,53 ungerska forinter den dag då förhandsavgörande begärdes, det vill säga den 30 september 2020. Se, beträffande detta: https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/eurofxref-graph-huf.en.html

- 4 Lombard Finanszírozási Zrt. upplöstes genom absorption den 31 augusti 2010 och dess allmänna rättsliga efterträdare fick ställning som kärende.
- 5 Den avräkning av konton som fastställdes i DH2-lagen, vilken antogs av den ungerska lagstiftaren år 2014, påverkade även det låneavtal som parterna i det nationella målet hade ingått. Inom ramen för detta fastställde kärenden till förmån för svaranden det belopp som enligt DH1-lagen hade beräknats på ett oskäligt sätt. I uppdelningen angavs vidare en årsränta 22,32 procent för lånet, såväl före som efter avtalsändringen. Svaranden har inte bestridit denna kontoavräkning, vilket innebär att den är en bekräftad avräkning.
- 6 Svaranden blev försenad med de månatliga avbetalningarna. Kärenden hävde därför låneavtalet den 14 september 2015 och väckte därefter talan mot svaranden vid Pesti Központi Kerületi Bíróság (Centrala distriktsdomstolen i Pest, Ungern) (nedan kallad domstolen i första instans). Kärenden yrkade där att det låneavtal som parterna i det nationella målet hade ingått den 4 december 2009 skulle förklaras giltigt, med retroaktiv verkan från och med den dag då det ingicks, vilket innebar att den inledande räntan skulle fastställas till 23,07 % per år. Kärenden yrkade även att domstolen, för att verkställa avtalet, skulle ålägga svaranden att betala ett kapitalbelopp på 490 102 HUF jämte dröjsmålsränta, och att ersätta kärendens rättegångskostnader.
- 7 I sitt svaromål gjorde svaranden gällande att de villkor i låneavtalet som innebar att hon skulle stå för hela valutarisken var oskäliga och att den information som hon hade fått om den risken inte var tydlig och begriplig. Hon gjorde även gällande att avtalet var ogiltigt, på grund av att det inte angav någon klar och precis låneränta och därmed åsidosatte de tillämpliga bestämmelserna i ungersk rätt. Svaranden vände sig även mot att kärenden inte hade bifogat en detaljerad beräkning av skuldens utveckling till avtalet, vilket skulle ha gjort det möjligt att följa denna utveckling närmare. Förutom detta väckte svaranden genkärsmål och gjorde gällande att hon sedan avtalet ingicks hade betalat sammanlagt 3 151 644 HUF till kärenden, trots att det inledande lånebeloppet bara uppgick till 1 417 500 HUF. Hon ansåg därför att alla betalningar hon gjort från och med oktober 2012 var överskjutande betalningar. Följaktligen yrkade hon i sitt genkärsmål att domstolen på grund av avtalets ogiltighet skulle ålägga kärenden att betala 1 734 444 HUF som svaranden ansåg var obehörig vinst. Hon yrkade även att domstolen skulle ålägga kärenden att överlämna äganderätten till personbilen av märket Rover till henne och att den skulle förordna om upphävande av kärendens optionsrätt.
- 8 Kärenden ifrågasatte inte det totala belopp av lånet som svaranden dittills hade återbetalat, men bestred genkärålet som grundades på obehörig vinst och godtog inte heller det kvantitativa avdrag som kärenden hade yrkat där. Kärenden gjorde vidare gällande att denne hade informerat om valutarisken på ett tydligt och begripligt sätt. Dessutom kunde den omständigheten att låneräntan inte angavs i avtalet, enligt kärenden på sin höjd ge upphov till att endast en del av avtalet blir ogiltigt på ett sätt som kan rättas till. Avslutningsvis betonade kärenden att

svaranden inte hade bestridit den ränta som angavs i den kontoavräkning som gjorts i enlighet med bestämmelserna i DH2-lagen, vilket innebar att domstolen fick komplettera med uppgiften om låneräntan och därmed undanröja avtalets ogiltighet.

- 9 I sin dom av den 11 juli 2019 betecknade domstolen i första instans det omtvistade avtalet som ett låneavtal uttryckt i ungerska forint och förklarade det giltigt med retroaktiv verkan från och med den dag då det ingicks, samt fastställde låneräntan i ungerska forint till 23,07 % per år. I övrigt ogillade domstolen i första instans talan. Vad beträffar svarandens genkärsmål, ålade domstolen i första instans käranden att betala svaranden 462 419 HUF och att överlämna äganderätten till personbilen av märket Rover till henne. Den förordnade dessutom att kärandens optionsrätt skulle upphävas. I övrigt ogillade domstolen i första instans genkärsmålet.
- 10 Vad beträffar låneräntan i utländsk valuta, slog domstolen i första instans i domskälen fast att den ränta som käranden hade angett inte framgick på lämpligt sätt, varken av låneavtalet eller av de allmänna villkoren för marknadsföring av krediter, och att denna ränta inte hade styrkts. Domstolen i första instans fann liksom svaranden att den låneränta som käranden hade angett stred mot själva kärnan i det system som bygger på utländsk valuta. Vid den tidpunkt då parterna ingick låneavtalet låg räntan för lån uttryckta i ungerska forint kring 20 procent, medan räntan för lån uttryckta i utländsk valuta vid samma tid låg på 10 procent eller lägre. Enligt domstolen i första instans ålåg det käranden att som stöd för sin talan styrka kärninnehållet i avtalet och låneräntan i utländsk valuta, vilket käranden emellertid inte hade gjort.
- 11 Vad beträffar informationen om valutarisken, slog domstolen i första instans på grundval av direktiv 93/13, EU-domstolens dom av den 20 september 2018, OTP Bank och OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750) och Kúrias (högsta domstolen) beslut nr 6/2013, vilket meddelats i ett förfarande för att uppnå en enhetlig rättspraxis inom civilrätten, fast att det avtalsvillkor som innebar att konsumenten skulle stå för valutarisken var oskäligt. Domstolen i första instans slog vidare fast att alla rättsliga följderna skulle tillämpas tillsammans, såväl de som följer av att avtalsvillkoret som innebär att konsumenten ska stå för valutarisken är oskäligt som de som följer av att delar av avtalet är ogiltigt på grund av att räntan inte har fastställts.
- 12 Vad beträffar tillämpningen av de rättsliga följderna av ogiltigheten, hänvisade domstolen i första instans till Kúrias konsultativa råds ställningstagande av den 19 juni 2019. Den slog fast att låneavtalet mellan parterna är giltigt och ansåg att det var uttryckt i ungerska forint på grund av att valutarisken var oskälig. På grundval av den kontoavräkning som käranden gjort med anledning av skillnaden mellan det sammanlagda avbetalningsbeloppet (2 689 225 HUF) och lånebeloppet (1 417 500 HUF), fastställde domstolen i första instans den inledande låneräntan till 23,07 procent per år. Med anledning av skillnaden mellan de 3 151 644 HUF som svaranden i själva verket hade betalat och det inledande beloppet för samtliga

avbetalningar, vilket uppgick till 2 689 225 HUF, ålade domstolen i första instans käranden att betala svaranden 462 419 HUF på grund av obehörig vinst.

- 13 Käranden överklagade domen i första instans till den hänskjutande domstolen, vilken har begärt ett förhandsavgörande från EU-domstolen.

Parternas huvudsakliga argument i målet vid den nationella domstolen

- 14 Käranden har yrkat att den hänskjutande domstolen ska ändra domen i första instans och slå fast att det omtvistade avtalet inte ska betecknas som ett låneavtal uttryckt i ungerska forint samt ålägga svaranden att betala 490 102 HUF i kapitalbelopp – ett belopp som käranden även yrkade i första instans – jämte dröjsmålsränta och att ersätta kärandens rättegångskostnader. Käranden har vidare yrkat att den hänskjutande domstolen ska ogilla svarandens genkärsmål i dess helhet och att den ska upphäva den del av domslutet som avser överlämnandet av äganderätten till bilen och upphävandet av optionsrätten.
- 15 Käranden har anfört att det i förklaringen om information om risker tydligt angavs att svaranden skulle beakta valutarisken. Käranden uppmärksammade även svaranden på att de framtida fluktuationerna i växelkursen inte gick att förutsäga. Enligt käranden innebär inte den omständigheten att gäldenären står för valutarisken i utbyte mot en gynnsammare ränta för denne i sig att låneavtalet uttryckt i utländsk valuta strider mot lag eller god sed och inte heller att det är att betrakta som ocker eller att det var omöjligt att uppfylla skyldigheterna eller att det var ett skenavtal.
- 16 Käranden har hänvisat till punkt 1 i Kúrias (högsta domstolen) beslut nr 2/2014, vilket meddelats i ett förfarande för att uppnå en enhetlig rättspraxis inom civilrätten, enligt vilket konsumenten står för valutarisken utan begränsningar. Ett avtalsvillkor rörande valutarisken får bara bli föremål för prövning om det varken var klart eller begripligt för en genomsnittlig konsument som är normalt informerad samt skäligen uppmärksam och kritisk när avtalet ingicks. Om en sådan konsument, på grundval av villkoren i avtalet och den information som finansinstitutet lämnat, otvetydigt kunde förstå att valutarisken uteslutande och utan begränsningar föll på honom eller henne och att de förändringar i växelkursen som skulle kunna drabba honom eller henne inte hade någon övre gräns, kan villkoret i fråga inte anses vara oskäligt. Enligt käranden är den information som denne har lämnat i överensstämmelse med dom av den 30 april 2014, Kásler och Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), och av den 20 september 2017, Andriuc m.fl. (C-186/16, EU:C:2017:703). Käranden betonade att det, på grundval av de allmänna villkoren för marknadsföring av krediter, otvetydigt kunde slås fast att gäldenären även ska stå för fluktuationerna i växelkursen och att denna kurs kan bli föremål för extrema fluktuationer som det inte finns någon övre gräns för.
- 17 Käranden tillbakavisar vad domstolen i första instans konstaterade, nämligen att käranden inte hade styrkt räntan på 23,07 procent som käranden själv hade angett.

Under förfarandet i första instans lämnade käranden en ingående redovisning avseende låneräntans storlek. När domstolen i första instans slog fast att avtalet var giltigt var den också tvungen att ändra låneräntan och då utgå från den ränta som var tillämplig på valutan i fråga samt växelkursskillnaden. Ett fastställande av att avtalet var giltigt får inte rubba balansen mellan de avtalsslutande parterna på ett sådant sätt att det i rättsförhållandet uppstår en uppenbar obalans mellan prestationens värde och motprestationens värde.

- 18 I sitt svaromål på överklagandet har svaranden yrkat att domen i första instans ska fastställas. Svaranden har gjort gällande att enligt Kúria (högsta domstolen) ska den information om valutarisken som ska lämnas anses vara en del av huvudprestationen och att hela avtalet förlorar sin giltighet om denna information saknas eller är oskälig. Svaranden har bifogat flera enskilda domar till stöd för sin ståndpunkt.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 19 Den hänskjutande domstolen vill mot bakgrund av EU-domstolens ovannämnda praxis få klarlagt vilka möjligheter lagen kan ge för att slå fast att avtal är giltiga och har verkan vid en ogiltigförklaring rörande deras huvudföremål.